

Володимир Сапон. Чубарейко небо оре: Щоденникова проза. – Чернігів: Десна Поліграф. 2016. – 224 с.

Щоденникова проза Володимира Сапона, власне, як і вся творчість, то дар органічний, не підретушований. Його новели, оповідання, спогади, вірші читаються легко, невимушено. Тут живе народне слово майстра, а не завчений штамп. І сьогодні письменник, як творча особистість, відомий не лише на рідній Чернігівщині (народився в селі Рудка поблизу обласного центру), а й далеко за її межами. Бо його твори приваблюють себе насамперед технікою віртуозного володіння словом, оригінальними сюжетами, а ще в них відчуваєш щедрість доброти, яка дарує людям радість.

І яскравим свідченням цього є нова книжка Володимира Сапона «Чубарейко небо оре». У щоденниковій прозі читач порине у ностальгійні часи дитинства та юності письменника чи раптово потрапить у сучасний комп'ютерний світ, де, на жаль, красному письменству, до якого часто звертається автор, усе менше і менше залишається місця під сонцем.

Прочитавши своєрідні новели з нової книжки, приходять на думку слова тернопільського письменника і науковця, автора висококласної щоденникової прози Петра Сороки, який писав про «Страсбурзький пиріг» Володимира Сапона: «Що б не писав автор, робить він це з любов'ю, з почуттям подивування і захоплення... Літературні ремінісценції перемежовані спогадами про дитинство і юність. У книзі відчувається дух епохи – другої половини ХХ ст. Цей дух хвилює і бентежить, відкидає пам'ять у минуле, часто б'є в ніздрі, як запах «Шипру» чи детанурату, але не залишає байдужим, аморфним, ніяким. Володимир Сапон – цікавий оповідач і чудовий стиліст, слово в нього запашне, добірне, але найцінніша його якість як письменника – залюбленість – у світ і в людей. Це у нього справжнє, нутряне, без найменшої імітації чи фальші».

Йдеться про книжку «Страсбурзький пиріг», але ж точнісінько те ж саме можна сказати і про нове видання Володимира Сапона – «Чубарейко небо оре». Тож для початку і звернемося до однойменної новели письменника. Мова в ній іде про те, що в сусідки висіла «найстрашніша ікона» – юнак на здібленому огирі в залізних латах мужньо простромлює списом пащу велетенського змія. Хлопчик боявся тієї ікони, а тітка Марина пояснювала йому, що то – святий Григорій-Змієборець, наш захисник, а дракон – нехрист. А коли на день Григорія-Змієборця в селі храм і корів уперше виганяли на пащу, слідом за чередою, окрім дорослих чоловіків, чимчикувала й дівтора.

«Нам, – пише автор, – додавали святковості і цей ранковий вихід за село, й поважний чоловічий гомін, і шемрання молодих трав під коров'ячими губами, й ледь видимий туманець над річкою, і пісня чубарейка в небі (так називав жайвора дід Лександр)».

Просто і зрозуміло. В його новелах немає зайвих слів, навпаки – кожне з них чи ціла фраза вкарбовуються в пам'яті, бо написані вони просто, дохідливо, без вишуканої витіюватості, та разом з тим цікаво, майстерно. Ось хоча б, як і в цій же новелі «Чубарейко небо оре».

«Отой чубарейко то високо здіймався в голубу просторінь травневого неба, то, склавши крильця, стрімко падав «каменем» униз і в цю мить ставав схожим на маленьку грудочку землі. І аж ніяк – на птахів: ні на всюдисущих і розбійникуватих горобців, що живуть під стріхою, ні на співочих синичок (насправді вони не сині, а світло-зелені), котрим я щоранку насипав пшоно в годівничку на старій сливі, ні на пишних червоногрудих снігурів.

«Чубарейко небо оре», – згадую я також слова старого. Мені невтямки було, що дід мислить метафорами, хоч і не знає, що воно таке. Та цю метафору я запам'ятав на все життя. Вона нагадує мені і про ту «жахливу» ікону, і про радісне храмове свято, і про те, як виганяли череду на луки, й, безперечно, про пісню чубарейка, яка оре не тільки небо, а і мою душу, і мою пам'ять...»

У щоденниковій прозі Володимира Сапона, окрім простих трударів, зринають імена видатних людей, відомих письменників, таких, зокрема, як Микола Костома-

ров, Павло Тичина, Борис Грінченко, Володимир Дрозд, Григорій Тютюнник, Микола Лукаш, Григорій Кочур ...

У розповідях про цих та інших відомих особистостей знову ж таки – простота, яка аж ніяк не межує з примітивністю, стислість, глибина думки, інтрига. І все це – від глибокого знання життя, вміння сприймати його різнобічно, осмислено, образно.

Візьмемо хоча б новелу «Тюбетейка і Капеерес». Картинка, як бачимо, взята із реального життя. Свого часу, навчаючись в інституті, автор мешкав в одній кімнаті із узбецьким студентом Камілжоном Санатовим, який розповів, що в них вряди-годи сивобороді діди-аксакали знімають тюбетейку і струшують – не тільки від куряви, а й від поганих думок у своїй голові.

«Я, певна річ, – пише Володимир Сапон, – не струшував ні пилюки, ні недобрих помислів, яких ще було чимало у наших юних головах: одягнувши Камілжонову зелену з камерним східним гаптуванням тюбетейку, довгими осінніми вечорами перекладав його вірші. Ці прості юнацькі вірші й досі пам'ятаю...»

Пізніше, років із двадцять тому, мій давній знайомиць Бахтіяр, один з багатьох узбецьких випускників інституту, який одружився на українці й не повернувся у свій сонячний Самарканд, жартома запитав: чому розвалився Радянський Союз? І сам притомно відповів: узбек хотів ходити в тюбетейці й попивати в чайхані зелений чай, а Капеерес настояв на своєму: мовляв, одягни краватку й пий в ресторані горілку. Звісно, узбек не послухався. Отож і маємо...»

Як бачимо, автор у своїх новелах використовує і дотепне, «приперчене» слово, щира українська мова пересипана цікавими спогадами, думками, фразами, прислів'ями, звідки й народжуються образи, які яскраво оживають у його прекрасних творах.

Звичайно, можна б довго аналізувати творчі доробки Володимира Сапона, а тим більше його щоденникову прозу та есеї. Та особливо хотілося б процитувати потужного поета і етнолог Миколу Ткача, який написав: «Насамперед оповіді Володимира Сапона захоплюють своєю щирістю, душевністю та простотою викладу. Відчувається, що автор добре обізнаний із вітчизняною та світовою літературою і мистецтвом. Тут читач познайомиться ... з цікавими художніми бувальщинами з життя автора та бувальщинами з життя його друзів і знайомих, роздумами про сучасне життя та минуле рідного краю. Цим книжка не лише посилює захоплення читача, а й для багатьох стає одночасно пізнавальною і корисною...»

Талант людині дається Богом і батьками. Своє рідне село Рудку, дитинство, юність, навчання в Ніжинському педінституті, письменник згадує хай і нелегку, але щасливу пору життя, бо саме тоді починали відкриватися перед ним світ, краса природи, людські характери. Органічна єдність характеру письменника і його героїв ще раз підкреслює істинність таланту Володимира Сапона. Іще одне підтвердження тому – його нова книжка «Чубарейко небо оре», яку неодмінно схвально сприймуть читачі.

Петро НЕСТЕРЕНКО,
м. Суми

